

Van kافت tot kافت

In 1936 publiceerde de Vlaamse dichter en romancier Maurice Gilliams (1900-1982) de korte roman *Elias of het gevecht met de nachtegalen*. Zowel de hoofdfiguur Elias als zijn literaire schepper Gilliams, zijn in zichzelf gekeerde, eenzame en hypergevoelige individuen. Zij zoeken aarzelend hun plaats in een wereld waarin zij geen houvast kunnen vinden.

Via een toespeling op die literaire titel, vat Lode Wils met *Elias of het gevecht met de democratie* in onderhavig *Wt*-nummer het leven samen van Hendrik Elias (1902-1973), een der belangrijkste protagonisten van het Vlaams-nationalisme tijdens het interbellum en tijdens de Tweede Wereldoorlog.

Wils ontwikkelt zijn exposé naar aanleiding van het recentelijk verschijnen van de omvangrijke biografie van Hendrik Elias door Pieter Jan Verstraete. In zijn uiteenzetting confronteert Wils het verhaal van Verstraete met zijn eigen visie terzake en met die van andere auteurs, in hoofdzaak die van VNV-specialist Bruno De Wever.

Ofschoon Hendrik Elias' mentale instelling geenszins kan vergeleken worden met die van Gilliams' Elias, is de metafoor interessant. Want de voorbestemde academicus Hendrik Elias, die uiteindelijk politicus werd, gleed weg in de gedachtegang en de praktijk van de Nieuwe Orde en bevocht zodoende de democratische maatschappijprincipes die hem aanvankelijk nochtans beter in het oor hadden geklonken dan die van het fascisme en het nationaal-socialisme.

Een geheel ander type van flamingant dan Hendrik Elias, was de jurist en publicist Jules Spincemaille, wiens leven en loopbaan door Bruno Daems worden beschreven in *Jules Spincemaille (1882-1954) en de Vlaamse beweging*.

Kan men in de zaak-Elias spreken over een 'politieke tragedie', de afgelegde weg van Spincemaille doorheen activisme, Vlaams-nationalisme en Groot-Nederland, vertoonde eerder de zijde van een menselijke tragiek. Ernstige gezondheidsproblemen en een haast chronisch gebrek aan vertrouwen in de beslissingen die rondom hem werden genomen, hebben wellicht verhinderd dat hij een voorhoede-figuur zou worden in de Vlaamse beweging.

Wie na zijn 'activistisch avontuur'¹ niet de weg van het Vlaams-nationalisme opging, was de latere Antwerpse burgemeester en volksvertegenwoordiger Lode Craeybeckx (1897-1976). Hij werd socialistisch krantenredacteur en socialistisch politicus, nam nadrukkelijk afstand van de Vlaamse collaboratie tijdens de Tweede Wereldoorlog en ontwikkelde zich vanaf de vroege vijftiger jaren tot een van de meest invloedrijke stemmen inzake de Vlaamse kwestie. Ook klaagde hij de verwarring in de geesten aan die veroorzaakt werd door het nastreven van de fonologische spelling van het Nederlands. Hij bedacht er de spraakmakende titel *Sluijpmoord op de spelling* voor.²

Nog bekender is zijn uitspraak *Antwerpen laat Brussel niet los*, gedaan op 6 september 1954 in Brussel. Die slogan was ad hoc bedacht door de Antwerpse AMVC-conservator Ger Schmook.³

De taalproblemen in en rond Brussel waren Craeybeckx' voornaamste strijdpunt. Twee maanden vóór zijn bekende uitspraak over Brussel, hield hij in Antwerpen een zeer opgemerkte Guldensporenrede, die hij besloot met de woorden: "*Dat we zullen blijven knoeien met de taalvraag in België, zo we niet afzien van een vorm van verdraagzaamheid, die onbekend en onerkend blijft bij onze tegenspelers. Dit had ik u te zeggen, op deze 11de Juli.*"

Pieter van Hees heeft de tekst van die rede opgediept uit het archief van de Utrechtse hoogleraar Pieter Geyl (1887-1976), samen met een reeks krantenknipsels met commentaren op die rede. Bij wijze van bronnenpublicatie redigeert Van Hees de integrale tekst van die rede, analyseert de krantencommentaren en bezorgt contextuele informatie rondom het ontstaan en de inhoud van het hele dossier.

In *Van Clovis tot Di Rupo* recenseert Herman Van Goethem de publicatie *Van Clovis tot Di Rupo*, de herwerkte uitgave van het boek van Lode Wils dat reeds in 1992 verscheen onder de titel *Van Clovis tot Happart. De lange weg van de naties in de Lage Landen*.

Van Goethem grijpt die gelegenheid tevens aan om in kort bestek de ontwikkelingsgang te beschrijven van Wils' uiterst omvangrijke historiografische oeuvre en van de krachtlijnen van Wils' – vaak vanuit een overtuiging opgebouwd – historische discours.

Eveneens van de hand van Herman Van Goethem is de recensie van Harry Van Velthoven, *Zwerver in niemandsland. Julius Hoste en zijn Londens oorlogsdagboek*. De recensent beklemtoont o.m. dat zowel Hostes dagboek als Van Velthovens analyse bij dit egodocument ten overvloede wijzen op het onvermogen van de

1. De uitdrukking verwijst naar D. Vanacker, *Het activistisch avontuur*, Gent, 1991.
2. L. Craeybeckx, *Sluijpmoord op de spelling*, Amsterdam-Brussel, 1972.
3. M. Ruys & G. Garre, *Craeybeckx, Lode*, in: R. De Schryver e.a. (red.), *Nieuwe Encyclopedie van de Vlaamse Beweging (NEVB)*, Tielt, 1998, p. 817.

Belgische regering om greep te krijgen op de gebeurtenissen in het bezette België tijdens de Tweede Wereldoorlog.

In *Vrouwen in de Vlaamse beweging* recenseert Machteld De Metsenaere het boek met de gelijknamige titel van de hand van Frans Van Campenhout.

Verder bevat onderhavig *Wt*-nummer nog diverse signalementen van recente publicaties. De signalementen zijn van de hand van Luc Boeva, Nico Van Campenhout, Romain Van Eenoo, Frans-Jos Verdoodt en Lode Wils.

Geachte lezer, u heeft het eerste nummer van *Wt-nieuwe stijl* in de hand. Het moge u vreugde en voldoening verschaffen.

Van kافت tot kافت.

FRANS-JOS VERDOODT | REDACTIESECRETARIS WT